Svante Nycander 1933-2024

FEBRUARI 2024

DN:s förre chefredaktör Svante Nycander har avlidit, 91 år gammal. Hans närmaste är barnen Jonas, Maud och Gunnel med familjer.

Svante Nycander var en av de främsta publicisterna i svensk tidningshistoria. Under 40 år, från starten som ledarskribent 1960, hade han Dagens Nyheter som forum. Han var chefredaktör och chef för ledare och debatt under åren 1979-1994. DN Debatt byggdes då som Sveriges främsta arena för kvalificerade inlägg som satte dagordningen. En ny standard skapades under Svante för kolumnister, med rekrytering av skribenter som Harry Schein, P.C. Jersild, Anna Christensen, Ana Maria Narti och Hans L. Zetterberg.

Svante Nycander utmärktes av total integritet. Den gjorde bestående intryck på alla oss som fostrades av honom som skribenter. Han vann respekt inte genom ytlig charm utan genom sin inre resning. Han var noggrann med språket. Han utnämndes 1996 till hedersdoktor vid Uppsala universitet.

Svante var en upplysningsman och en föregångare. Han var först med att på allvar uppmärksamma HIV-epidemin. Han skrev tidigt en huvudledare för att tillåta samkönade äktenskap, med argumentet ”håll Dig till en”. När gamla fördomar växte till en våg av unkna konspirationsteorier under Ebbe Carlsson-affären gick DN:s ledare till rätta med dem, liksom tidningen gjort i Haijby-affären på 1950-talet. Upplysning och åter upplysning.

Svante Nycander var den förste att återuppliva krav på svenskt medlemskap i Nato, i en ledare den 3 juni 1992 under rubriken ”Svensk framtid i Nato – när neutraliteten blir endast ett sken är det bättre att ingå i en allians.”

Allt vad Svante gjorde och skrev var gediget. Han blev Sveriges troligen främste expert på arbetsmarknadens rättsliga reglering och historia. Hans bok ”*Makten över arbetsmarknaden*” (2008) är ett standardverk för den som vill veta hur den

svenska arbetsmarknadsmodellen växte fram ur lång historisk erfarenhet. Vad Svante skrev i arbetsmarknadsfrågor väckte stor respekt även i de fackliga organisationerna. Under några år i början av 1970-talet var han DN:s facklige reporter.

I en stor studie av arbetsmarknaden i USA visade Svante Nycander övertygande att den uppburne professorn Seymour Martin Lipset haft fel i sina sociologiska förklaringar. Skillnaden mot Sverige låg inte i graden av intresse för facklig aktivism, utan mest i rättsregler som under liberala och socialdemokratiska regeringar i Sverige gav stöd för facklig verksamhet men i USA motverkade dem (boken "*Kriget mot fackföreningarna. En studie av den amerikanska arbetsmarknadsmodellen",* 1998).

Några av sina största insatser i upplysningens tjänst gjorde Svante Nycander på alkoholpolitikens område. Han var en skarp kämpe för den svenska restriktiva modellen, och var för övrigt släkt med Ivan Bratt på sin mors sida. Även här skrev han ett standardverk av bestående värde: "*Svenskarna och spriten, alkoholpolitiken 1855-1995*". Svante stod svenskt frisinne nära i sin djupa förståelse för sociala verkligheter och sin betoning av personligt ansvar.

Svante Nycander verkade i journalistklubben på DN som en röst för sans under de galna åren i tidningshuset i början av 1970-talet. Han utgav senare boken "*Makten över åsikterna – DN under Olof Lagercrantz och Sven-Erik Larsson*" (2014), byggd inte bara på minnen utan på ny grundforskning. Dess bild av tidningsägare som viker sig för en tidsanda är skakande osannolik, men sann.

Efter tidningsåren gav sig Nycander i kast med kraftprovet att skriva *"Liberalismens idéhistoria. Frihet och modernitet"* (utkom 2009, med andra upplaga 2014). Den är översatt till engelska, med titeln "*The History of Western Liberalism*", och används i undervisningen på amerikanska universitet. Svante Nycander diskuterar här med de stora upplysningstänkarna – som John Locke, Immanuel Kant, Adam Smith, John Stuart Mill och Montesquieu. Han rör sig kritiskt och obehindrat på deras nivå. Med sitt verklighetssinne adderar Nycander en djupt kunnig analys av den sociala och politiska kontexten för liberalismens framgång och bakslag i länder som Frankrike, England, USA och Frankrike – liksom förstås de nordiska länderna. Boken ger också en viktig historieskrivning över århundraden, ända fram till nutid.

"Liberalismens idéhistoria" är ett mästerverk, av internationell tyngd. DN satte en gammal marxist på att anmäla och med illvillig ansats sänka boken, till tidningens eviga skam. Svante svarade med några artiklar om kultursidornas dragning till det anti-liberala, artiklar av hög relevans även i dag.

Svante Nycander bildar en stolt del av DN:s långa historia; hans omutliga rationalitet – men väl förankrad i förståelse av verkligheten – består som förebild.

Hans Bergström

Arbetade som ledarskribent under Svante Nycander på DN från 1987 och efterträdde honom som chefredaktör 1995.

Wordpress | Blocksy · Form: **Bokstavstyp** · Teknik: **Jobbadigitalt**